

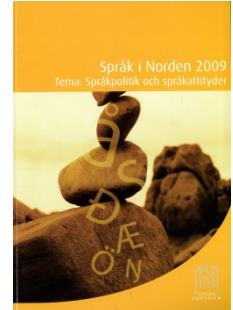
Sprog i Norden

Titel: Hver gang du lærer et nyt sprog, bliver du et nyt menneske! Om virkeliggørelsen af den nordiske sprogdeklaration

Forfatter: Karen M. Lauridsen

Kilde: Sprog i Norden, 2009, s. 23-35

URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/sin/issue/archive>

© Forfatterne og Netværket for sprognavnene i Norden

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af Sprog i Norden (1970-2004) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Hver gang du lærer et nyt sprog, bliver du et nyt menneske!

Om virkeliggørelsen af den nordiske sprogdeklaration

Karen M. Lauridsen

Nedenstående artikel bygger på en replik til Jørn Lunds oplæg på Nordisk Konference om sprogbrug, sprogholdninger og sprogpolitik (4–6.9.2008 i Helsingør). På baggrund af den nordiske sprogdeklaration diskuteres det hvorfor en national sprogpolitik er nødvendig, samt i hvilket omfang den nordiske sprogdeklaration bidrager til en sådan politik. Danmark og dansk sprogpolitik, eller måske netop manglen på samme, anvendes som eksemplificering af artiklens hovedargumenter.

Debatten om nationale sprogpolitikker er igen aktuel i flere af de nordiske lande. Nogle interessenter i denne debat fokuserer på de nationale sprog (de officielle eller samfundsbærende sprog) i de pågældende lande, mens andre er mindst lige så optaget af at sikre det nødvendige og tilstrækkelige omfang af fremmedsprogskompetencer i befolkningen.

Overskriften til denne artikel, der er en dansk version af et slovakisk ord-sprog¹, er et udtryk for den opfattelse at sprogpolitikken skal omfatte såvel de(t) nationale sprog som en pallet af fremmedsprog der tilsammen giver de enkelte borgere de kompetencer som er nødvendige i det globale samfund. Her må sproglige kundskaber og færdigheder nødvendigvis kobles med interkulturel kompetence for at den enkelte kan begå sig på sin arbejdsplads, blandt familie og venner og i samfundet som helhed, men mens det naturligvis er det enkelte individ der udvikler og besidder disse kompetencer, er begrundelsen ikke udelukkende at de skal komme den enkelte til gode. Tværtimod er de fremmedsproglige og interkulturelle kompetencer nødvendige for erhvervslivet, for forskning og udvikling og for samfundet generelt.

¹ Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber (2005).

Mens den officielle politik i EU er at hver enkelt borger ud over at beherske sit modersmål eller første sprog skal kunne kommunikere på mindst to fremmedsprog², fokuserer den nordiske sprogdeklaration i vid udstrækning på de (t) officielle sprog i de respektive nordiske lande og på de minoritetssprog som er repræsenteret i de pågældende lande. Deklarationen er imidlertid en hensigtserklæring snarere end et juridisk bindende dokument, og de enkelte nordiske lande kan derfor selv vælge i hvilket omfang de vil virkeliggøre deklARATIONENS hensigter.

De europæiske og nordiske politiske hensigtserklæringer er naturligt nok udtryk for et bestemt ideologisk grundlag, og de tager derfor ikke nødvendigvis udgangspunkt i den relevante forskning på området der bl.a. omfatter forskning i sprogtilegnelse eller kognition. Hertil kommer et bredt spektrum af behovsanalyser inden for såvel forskning som erhverv (jf. nedenfor). På baggrund heraf er det formålet med denne artikel at redegøre for og diskutere hvorfor en national sprogpolitik er nødvendig samt i hvilket omfang den nordiske sprogdeklaration bidrager til en sådan politik. I forlængelse heraf diskuteres situationen i Danmark som eksempel, herunder de tilløb til en national sprogpolitik der har været igennem de seneste år. Endelig diskuteres i hvilket omfang disse tilløb bidrager til en samlet dansk sprogpolitik.

Hvorfor en national sprogpolitik?

I det globale samfund er det altafgørende at borgere både kan kommunikere med hinanden og med borgere uden for landets grænser – professionelt og privat. Globaliseringen har medført en langt højere grad end tidligere af kommunikation på tværs af landegrænserne, mobilitet for at studere eller arbejde i et andet land, professionelt samarbejde, rejser i erhvervsøjemed, international handel og transport, turisme osv. Denne udvikling har øget behovet for at langt de fleste mennesker – og ikke kun en lille elite af sprogeksperter – kan kommunikere med folk der har en anden sproglig og kulturel baggrund end dem selv. Vi har alle – som borgere og som organisationer – behov for fremmedsproglige og interkulturelle kompetencer.

I litteraturen om sprogpolitik har der hidtil været en tradition for at fokusere på et lands interne forhold snarere end at se på det pågældende lands placering

² Den officielle EU politik er at alle europæiske borgere både skal kunne beherske deres første sprog (modersmål) samt kunne kommunikere på yderligere (mindst) to fremmedsprog. Dette ses bl.a. i Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber (2008).

i det globale samfund eller på det stigende omfang af internationale relationer. Et eksempel herpå er Tisdell (1998):

A country whose majority language constitutes a minority language outside this country, needs to formulate a language policy which protects this national language against the influences of larger, more prominent language groups in neighbouring countries. [...]

[In countries with large groups of immigrants and a continuous shift in population due to ongoing immigration] language policies need to establish procedures to ensure that immigrants acquire the language of the majority. Also, the language policies of these countries need to define the status and the maintenance procedures of the languages of immigrant groups.

Den første del af ovenstående citat afspejler situationen i de nordiske lande idet det gælder for dem alle at de(t) nationale sprog er et af de mindre sprog i Europa, og at andre sprog – og ikke mindst engelsk – i stigende grad anvendes i kommunikation både inden for og uden for de nordiske landes grænser. Der er derfor en stor opmærksomhed på balancen mellem anvendelsen af engelsk over for anvendelsen af de officielle samfundsbærende sprog i Norden. Samtidig hermed er der i alle de nordiske lande en række sprog som tales af en mindre gruppe af borgere, fx samisk eller (ikke-europæiske) sprog som tales af større eller mindre indvandrergrupper, og en sprogpolitik bør tage højde for at disse minoritetsgrupper får mulighed for at lære og at kommunikere på det relevante samfundsbærende sprog, samtidig med at den tager stilling til om og i givet fald hvordan medlemmer af disse grupper kan bevare deres førstesprog eller modersmål.

Det er ikke mindst på dette sidste punkt at de ideologiske vande skilles: På den ene side anses det for uhyre vigtigt at minoritetssprogene bevares som en ressource for den enkelte og for samfundet, mens det på den anden side anses for helt unødvendigt at afsætte ressourcer hertil. Det anses i hvert fald ikke for at være en sag der hører under en national sprog- eller uddannelsespolitik. Dette sidste synspunkt gælder i høj grad i Danmark, mens fx Sverige og Finland i langt højere grad har taget hensyn til minoritetssprogene (jf. fx Kulturdepartementet 2002 og senere opfølgninger herpå samt Räsänen 2008). – Det er i denne sammenhæng ikke uinteressant at bemærke at nyere forskning i fremmedsprogstilignelse og i læring af forskellige ikke-sproglige fag på et fremmedsprog (*Content and Language Integrated Learning – CLIL*) viser at elever der lærer og behersker flere sprog, generelt har styrkede metakognitive færdigheder (jf. fx van de Craen *et al.* 2008).

Det er måske nok forståeligt at Tisdell (1998; jf. ovenfor) i et (engelsk-talende) australsk perspektiv ikke fokuserer på behovet for et generelt højt niveau af fremmedsproglig kompetence i samme grad som det er nødvendigt i de mindre nordiske lande der som første sprog (nationalsprog) har mindre udbredte sprog, og sprog som der kun i meget begrænset omfang undervises i i resten af verden. Tisdell's definition mangler altså det beredskab der skal være i befolkningen til at kunne kommunikere på tværs af landegrænser og på tværs af kulturelle og sproglige barrierer inden for og uden for hjemlandet.

På baggrund af ovenstående kan det konkluderes at en national sprogpolitik bør omfatte alle de her omtalte punkter: De(t) officielle samfundsbærende sprog, der også er de fleste borgeres førstesprog, minoritetssprogene i det pågældende land samt de fremmedsprog der typisk anvendes, og som der skal undervises i i det formelle uddannelsessystem. Det er i denne forbindelse vigtigt at pointere at der er en tæt sammenhæng mellem en national sprogpolitik, en kulturpolitik, en uddannelsespolitik – og faktisk også en erhvervs politik.

Den nordiske sprogdeklaration

Den nordiske sprogdeklaration (*Deklaration om nordisk sprogpolitik*) blev vedtaget af Nordisk Ministerråd i 2006. Det er deklarationens mål at alle nordboere:

- Kan læse og skrive de(t) samfundsbærende sprog i det land hvor de bor.
- Kan kommunikere med hinanden på et skandinavisk sprog.
- Har grundlæggende viden om sproglige rettigheder og sprogsituationen i Norden.
- Har meget gode kundskaber i mindst et sprog med international rækkevidde og gode kundskaber i yderligere et fremmedsprog.
- Har almene kundskaber om hvad sprog er, og hvordan det fungerer.

Deklarationen omfatter således blandt andet de(t) officielle og samfundsbærende sprog i de enkelte nordiske lande samt kundskaber i to fremmedsprog. Hertil kommer desuden en generel forståelse af hvad sprog er, og hvordan det fungerer, samt af sprogsituationen i de nordiske lande. Til gengæld er der ikke nogen eksplicite målsætninger vedrørende minoritetssprogene i Norden.

Når det gælder udmøntningen af disse mål, sker der imidlertid noget, idet det i deklarationen slås fast at der skal fokuseres på:

- Sprogforståelse og sprogkundskab
- Parallelsproglighed
 - Engelsk og Nordens sprog
 - Mellem sprog i Norden
- Multilingvisme og plurilingvisme³
- Norden som sproglig foregangsregion

De to første målsætninger, at alle nordboere skal kunne læse og skrive de(t) samfundsbærende sprog i det land hvor de bor, og at de skal kunne kommunikere med hinanden på et skandinavisk sprog, synes at være dækket af udmøntningen af parallelsproglighed mellem sprog i Norden. Og målsætningerne om at alle nordboere skal have en grundlæggende viden om sproglige rettigheder og sprog-situationen i Norden samt have almene kundskaber om hvad sprog er, og hvordan det fungerer, synes at være dækket af fokus på sprogforståelse og sprogkundskab.

Når det gælder målsætningen om at alle nordboere skal have meget gode kundskaber i mindst et sprog med international rækkevidde og gode kundskaber i yderligere et fremmedsprog, er det mindre tydeligt om den rent faktisk er en del af udmøntningen idet der her fokuseres på parallelsproglighed mellem engelsk og Nordens sprog og på multilingvisme og plurilingvisme. Det er ikke umiddelbart indlysende i hvilket omfang disse fokuspunkter skal bidrage til at sikre en intra-nordisk multilingvisme, altså at nordiske borgere i et vist omfang kan forstå og tale hinandens sprog, eller der er tale om at sikre en mere global multilingvisme således at de nordiske borgere behersker mindst et sprog med international rækkevidde, og således at borgerne i de nordiske lande kan leve op til de europæiske målsætninger om modersmål plus to fremmedsprog.

Det blev ovenfor fastslået at en national sprogpolitik bør omfatte de(t) officielle samfundsbærende sprog, der også er de fleste borgeres førstesprog i det pågældende land, minoritetssprogene samt de fremmedsprog der typisk anvendes, og som der skal undervises i i det formelle uddannelsessystem. Den nordiske sprogdeklaration omfatter alle tre punkter, men den er ikke tilstrækkeligt eksplicit når det kommer til udmøntningen af målsætningerne vedrørende de ikke-nordiske fremmedsprog; det samme gælder de minoritetssprog der er repræsenteret i de nordiske lande, og som man burde kunne betragte som en ressource i disse lande. I modsætning hertil er fx Bruxelleserklæringen om sprogundervisning

³ I deklARATIONEN er valgt betegnelsen *mångspråkighet* ("mangesprogethed") og *flerspråkighet* ("flersprogethed") for hhv. multilingvisme og plurilingvisme.

(Stickel 2006), der også er underskrevet af de nordiske landes sprogråd, langt mere tydelig i sine anbefalinger af modersmål plus to fremmedsprog.

Behovet for fremmedsprog

Det er en udbredt opfattelse at det ikke er nødvendigt at lære andre fremmedsprog end engelsk – ”for det kan vi jo alle”; men nyere europæiske undersøgelser viser at dette rent faktisk ikke er tilfældet. Det er derfor hensigtsmæssigt at se nærmere dels på behovet for at kunne kommunikere på fremmedsprog, dels på de europæiske borgeres fremmedsprogkompetencer.

For at tage det sidste først, kan vi se på den seneste Eurobarometer-rapport (Commission 2006).⁴ Den viser at 44 % af alle europæere kun taler deres modersmål; 56 % kan kommunikere på mindst et fremmedsprog; 28 % kan kommunikere på mindst to fremmedsprog, og 11 % kan kommunikere på mindst tre fremmedsprog. Lige meget hvorledes man definerer de ”to fremmedsprog”, er der altså endnu et stykke vej før EU-landene som helhed når dette mål.

Hvis man ser på netop målsætningen om at kunne kommunikere på to fremmedsprog, er det påfaldende at alle tre nordiske lande der er repræsenteret i rapporten, ligger under EU-gennemsnittet på 50 %. 48 % af danskerne, 40 % af finnerne og kun 27 % af svenskerne er enige i at alle europæere burde kunne tale to sprog ud over deres modersmål.

Man kunne forestille sig at der er en vis sammenhæng mellem dette og den generelle opfattelse at det er tilstrækkeligt at kunne tale et fremmedsprog, nemlig engelsk. Men hvis vi igen ser på situationen på tværs af Europa, er det nok rigtigt at engelsk er det mest udbredte fremmedsprog, men der er stadig kun 38 % der kan anvende engelsk som fremmedsprog, men de tilsvarende tal er 14 % for både tysk og fransk. Herefter følger spansk og russisk (begge 6 %), italiensk (3 %) og polsk (1 %) (Commission 2006a). Med andre ord, hvis vi vil kommunikere med to ud af tre europæere, skal det ikke foregå på engelsk, men på et andet sprog.

Nogle vil måske tro at dette forhold vil ændre sig med de yngre generationer. Det er også muligt at det vil ske i et vist omfang, men ifølge en rapport fra EU-Kommissionen i 2006, undervises elever i grundskole og gymnasiale uddannelser i Europa i gennemsnit i henholdsvis 1,3 og 1,6 fremmedsprog. De tilsvarende tal for erhvervsuddannelserne er betydeligt lavere. Og, som der står i samme rapport, kan man ikke tage det for givet at eleverne faktisk lærer og kan begå sig på de pågældende fremmedsprog, også selv om de har modtaget undervisning i dem

⁴ Rapporten dækker EU medlemslandene samt Kroatien og Tyrkiet. Hvad angår de nordiske lande, er der altså data fra Danmark, Finland og Sverige.

(Commission 2006b). Der er derfor ikke umiddelbart grund til at antage at alle europæere vil kommunikere med hinanden på engelsk i løbet af få år, og at det derfor ikke skulle være nødvendigt eller hensigtsmæssigt at lære andre fremmedsprog end engelsk. Tværtimod.

I Danmark ser vi i øjeblikket en styrkelse af engelsk på bekostning af de øvrige fremmedsprog idet en større reform af de gymnasiale uddannelser med første optag i 2005 har medført en ændring i søgningen til de respektive fremmedsprog. På hhx (handels gymnasiet) skal alle nu have engelsk på A-niveau (det højeste niveau). Samtidig er der en stigning i både fransk, spansk og tysk på A-niveau, idet man nu ikke længere kan starte et nyt fremmedsprog i gymnasiet uden at gennemføre det til A-niveau, men sammenlagt er fransk imidlertid faldet fra 15 % (gennemsnittet af de sidste to årgange før reformen, 2006–2007) og til 6 % (2009-årgangen). Spansk er faldet fra 38 % til 27 %, og tysk fra 67 % til 62 % på hhx i samme periode (Danmarks Evalueringsinstitut 2009:96). – På htx (teknisk gymnasium) er engelsk på A-niveau faldet fra 45 % til 38 % (Danmarks Evalueringsinstitut 2009:100), mens 10 % har tysk på A-niveau, og 2 % har fransk på A-niveau (Danmarks Evalueringsinstitut 2009:101).

I det almene gymnasium (stx) er engelsk på A-niveau i samme periode gået frem fra 50 % til 61 %. Fransk, spansk og tysk på A-niveau er ligeledes gået frem på samme måde som på hhx, men fransk er sammenlagt gået tilbage fra 30 til 18 %; spansk fra 41 % til 29 % og tysk fra 66 % til 58 % (Danmarks Evalueringsinstitut 2009:104). Omkring 1 % af eleverne læser italiensk på A-niveau efter reformen, mens russisk, japansk og kinesisk er så små fag at de næsten forsvinder i statistikken (Danmarks Evalueringsinstitut 2009:105). Alt i alt er der altså tale om at der er færre elever der vælger andre fremmedsprog end engelsk, og selv om man kunne glæde sig over de mindre stigninger i A-niveau, opvejer det ikke at det samlede antal af elever der læser to eller flere fremmedsprog, er gået tilbage, og de fremmedsproglige og interkulturelle kompetencer som en dansk gymnasieårgang opnår, er smallere end det tidligere var tilfældet.

Fremmedsprog i forskning, udvikling og erhverv

Der er ikke nogen tvivl om at mange anvender engelsk som *lingua franca* i forsknings- og udviklingsammenhænge (jf. fx Sano 2002) og i internationalt samarbejde, handel med videre. Ikke desto mindre har en række rapporter gennem de seneste år vist at engelsk ikke er tilstrækkeligt i den globale samhandel og det globale samarbejde (jf. fx CILT 2006). Dette har også fået selv Storbritannien til at fokusere på det samfundsmæssige behov for fremmedsprogskompetencer som

ellers ikke har haft megen opmærksomhed i en længere årrække, og der afsættes nu en hel del ressourcer for at udvikle briternes fremmedsprogskompetencer og opmuntre eleverne i skole- og ungdomsuddannelserne til ikke at droppe fremmedsprogsfagene på et så tidligt trin i forløbet at de reelt afslutter deres skolegang uden de nødvendige kompetencer i fremmedsprog.

Samme tendens viser sig også i resultater af en række europæiske projekter. Der er behov for fremmedsprogskompetencer på flere forskellige niveauer, og engelsk er ofte nødvendigt, men ikke tilstrækkeligt, hvorfor det er afgørende at europæerne også tilegner sig andre fremmedsprog end engelsk (jf. fx Commission of The European Communities 2007; Helmersen, Lauridsen & Norlyk 2008; Lauridsen 2008).

I Danmark er der gennem de seneste år udkommet en række rapporter som alle kredser omkring videnssamfundet og Danmarks position i det globale samfund. Fælles for dem alle er at de kun implicit anser fokus på fremmedsprogskompetencer for at være helt nødvendigt for at Danmark som samfund og dansk erhverv skal kunne klare sig godt i det globale samfund. I Det Nationale Kompetenceregnskab (Undervisningsministeriet 2005) tales der således om Interkulturel kompetence, Kommunikationskompetence og Literacykompetence. Det sidste omfatter blandt andet anvendelsen af engelsk på arbejdspladsen, og man vil naturligt antage at de to første kompetencer også forudsætter gode fremmedsprogskompetencer, og ikke kun i engelsk, men dette siges ikke eksplicit. Det tages for givet at "det kan vi jo". Men det er langt fra sikkert, ikke mindst fordi vi ser en vigende interesse for andre fremmedsprogsfag end engelsk i grundskole og ungdomsuddannelser, jf. ovenfor vedr. den danske gymnasiereform.

I Globaliseringsrådets rapport (Regeringen 2006) er der et afsnit om uddannelser med globalt perspektiv, hvilket blandt andet indebærer at unge skal være bedre til sprog og have større indsigt i andre kulturer og samfund; at mange flere danske studerende skal have mulighed for at uddanne sig i udlandet; at danske uddannelser skal være internationalt attraktive, og – endelig – at vi skal kunne tiltrække flere dygtige udenlandske studerende til Danmark. Her er der altså eksplicit tale om flere former for interaktion med andre kulturer og samfund, men igen tages det for givet at de nødvendige og tilstrækkelige fremmedsprogskompetencer er til stede. I hvert fald fremgår det ikke nogetsteds i rapporten at der er behov for en politik der sikrer disse kompetencer. Det samme gælder *12 udfordringer for videnspolitikken* (Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling 2008) der som de tre første udfordringer har at Danmark skal kunne tiltrække langt flere forskere og nøglemedarbejdere fra udlandet, at Danmark skal deltage

langt mere offensivt i den globale konkurrence om udenlandske studerende, og at det danske engagement i global og europæisk forskning skal øges.

Når man ser på dansk erhvervsliv, er det et gennemgående træk at virksomheder, også selv om de oplever problemer i kommunikationen med fx samhandelspartnere, alligevel ikke mener at de i højere grad skal opprioritere sprog- og interkulturelle kompetencer hos deres medarbejdere. Det er som om de forventer at problemet løser sig selv, først og fremmest hvis deres partnere blev bedre til engelsk (Fjord *et al.* 2007; Verstraete-Hansen 2008).

Når man således ser på de ovenfor nævnte danske rapporter, stikker det i øjnene at de alle implicit eller eksplicit går ud fra at engelsk er tilstrækkeligt, og at det kan vi jo godt i Danmark. Hvis kommunikationen ikke altid lykkes, er det sandsynligvis fordi andre ikke har de tilstrækkelige engelskkompetencer, og der er derfor ikke noget behov for at eksplicite et behov for kompetencer på et tilstrækkeligt niveau i både engelsk og andre fremmedsprog i Danmark.

Sprogpolitiske udspil i Danmark

Vender vi os herefter til de danske sprogpolitiske udspil, *Sprog på spil – et udspil til en dansk sprogpolitik* (Kulturministeriet 2003) og den deraf afledte sprogpolitiske redegørelse fra Kulturministeriet i 2004, samt det seneste eksempel, *Sprog til tiden* (Kulturministeriet, Undervisningsministeriet og Videnskabsministeriet 2008), er det påfaldende at det første udelukkende og det andet i vid udstrækning fokuserer på at bevare dansk som et helt og samfundsbærende sprog.

Sprog til tiden siger dog som noget nyt i den danske sprogpolitiske debat at det er vigtigt at vi i Danmark ud over dansk behersker engelsk og andre fremmedsprog, herunder blandt andet også sprogene på de nye markeder som fx Indien og Kina, og der henvises eksplicit til den europæiske målsætning om første sprog plus to fremmedsprog. Tosprogede elever (oftest børn med indvandrerbaggrund) skal have undervisning i dansk som andetsprog, og deres modersmål (første sprog, hjemmets sprog) ses ikke som en ressource der kan eller skal udnyttes, ligesom læring af forskellige ikke-sproglige fag på et fremmedsprog (*Content and Language Integrated Learning – CLIL*) generelt afvises, også selv om der åbnes en dør på klem for kontrollerede forsøg inden for dette område. Endelig er det bemærkelsesværdigt at denne rapport i meget høj grad fokuserer på at universiteterne ikke bør undervise på engelsk på bekostning af dansk, men at de på samme tid skal sikre et tilstrækkeligt bredt udbud af fremmedsprogsuddannelser, herunder også andre sprog end de store germanske og romanske sprog.

Som det fremgår, har den danske sprogpoltiske debat indtil før 2008 næsten udelukkende fokuseret på en bevarelse af dansk som samfundsbærende sprog, hvilket skulle sikres på alle niveauer i uddannelsessystemet. Og selv om det seneste sprogpoltiske udspil i 2008 åbner op for et større fokus på fremmedsprogskompetencer, er det stadig præget af en vis dobbelthed, idet det på den ene side siges at vi i Danmark skal have adgang til at lære både engelsk og (en bred vifte af) andre fremmedsprog, og på den anden side at vi må begrænse brugen af engelsk på de universitære uddannelser, og at minoritetssprog (indvandrersprog) ses som et problem snarere end en ressource. Der synes således stadig at være en diskrepans mellem de sprogpoltiske anbefalinger og de behov for fremmedsprog og interkulturelle kompetencer der er i erhvervslivet og i samfundet i det hele taget. Der er med andre ord stadig behov for en samlet sprogpolitik der inddrager alle disse aspekter i Danmark.

Konklusion & afsluttende bemærkninger

Det blev i indledningen slået fast at en national sprogpolitik bør omfatte det samfundsbærende sprog der typisk vil være flertallets modersmål, samt både de fremmedsprog som der er behov for at en væsentlig del af befolkningen lærer i det formelle uddannelsessystem, og de fremmedsprog der tales blandt større befolkningsminoriteter i samfundet. En sådan sprogpolitik er nok et kulturpolitisk anliggende, men skal være tydeligt afspejlet i uddannelsespolitikken og i konkrete implementeringer heraf.

De efterfølgende afsnit ovenfor har vist at det er hensigtsmæssigt at en sådan samlet sprogpolitik spiller sammen med de behov der er for fremmedsproglige og interkulturelle kompetencer på andre niveauer. En implementering af den europæiske sprogpolitik der som målsætning har at alle europæere behersker modersmål plus to fremmedsprog, bør således være mulig inden for rammerne af de nationale sprog- og uddannelsespolitikker – også selv om disse falder ind under subsidiaritetsprincippet og ikke kan besluttes i EU. De enkelte virksomheders og organisationers behov for fremmedsprogskompetencer bør også blive tilgodeset i uddannelsessystemet – i hvert fald i vid udstrækning om ikke fuldstændigt.

Når man ser på den nordiske sprogdeklaration, kan man ikke hævde at den ikke tager højde for disse krav til en national sprogpolitik, og det samme gælder det danske uddannelsessystems mulighed for at den enkelte elev kan lære mindst to fremmedsprog. Alligevel ses der helt konkret en skævvridning til fordel for engelsk på bekostning af de øvrige fremmedsprog i Danmark, og der udbydes med ganske enkelte undtagelser kun undervisning i de store europæiske kultursprog. Indvandrersprog ses som et problem snarere end en ressource. Det er som

om stort set alle aktører er blinde for at der i en globaliseret verden er behov for at ikke mindst vi der kommer fra de små lande med sprog som næsten ingen andre taler eller forstår, er nødt til at have et bredt sprogligt og kulturelt beredskab for at kunne begå os i verden. Hver gang du lærer et nyt sprog, bliver du et nyt menneske. Vi har som nordboere brug for at blive nye mennesker der kan læse, forstå og kommunikere langt ud over Europas grænser, og dertil kræves en styrket indsats på en lang række andre fremmedsprog end engelsk.

Referencer

- CILT The National Centre for Languages, 2006: *ELAN: Effects on the European Economy of Shortages of Foreign Language Skills in Enterprise*. <http://www.cilt.org.uk/research/projects/employment/elan.htm>
- Commission of the European Communities, 2006a: *Europeans and their Languages. Summary*. Special Eurobarometer survey 243/Wave 64.3.
- Commission of the European Communities, 2006b: *Progress Towards the Lisbon Objectives in Education and Training. Report based on indicators and benchmarks*. Commission Staff Working Document SEC (2006) 639.
- Commission of the European Communities, 2007: *Final Report. High Level Group on Multilingualism*. http://ec.europa.eu/education/policies/lang/doc/multireport_en.pdf
- Danmarks Evalueringsinstitut, 2009: *Gymnasireformen på hbx, btx og stx*. Evaluering af reformen efter det første gennemløb på de treårige uddannelser. København. www.eva.dk
- Deklaration om nordisk språkpolitik*, 2006. Ministerrådet for Uddannelse og Forskning.
- Fjord, Mette, Magnus Balslev & Mette Nielsen (red.), 2007: *Mere end sprog*. København: Dansk Industri.
- Helmersen, Ole, Karen M. Lauridsen & Birgitte Norlyk, 2008: *New Trends in the Language Professions: a Report from the World of Work. I: LSP & Professional Communication*, Vol. 8,1.
- Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, 2005: *En ny rammestrategi for flersprogethed*. Meddelelse fra Kommissionen til Rådet. Europa-Parlamentet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Retsudvalget. KOM (2005) 596 Endelig.

- Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, 2008: *Flersprogethed: et aktiv for Europa og en fælles forpligtelse*. Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget. KOM (2008) 566 Endelig.
- Kulturdepartementet, 2002: *Mål i mun – Förslag till handlingsprogram för svenska språket*. Slutbetänkande av Kommitén för svenska språket. Statens offentliga utredningar SOU 2002:27.
- Kulturministeriet, 2003: *Sprog på spil – et udspil til en dansk sprogpolitik*. København. www.kum.dk
- Kulturministeriet, 2008: *Sprog til tiden. Rapport fra sprogudvalget*. København. www.kum.dk
- Lauridsen, Karen M., 2008: "Language Policy: How do organisations ensure that instructive texts are written in a language that is understood by the end users?" I: Hermes. Journal of Language and Communication Studies, 40. Department of Language and Business Communication. Aarhus School of Business, University of Aarhus. <http://hermes.asb.dk>
- Lauridsen, Karen M. & Daniel Toudic (eds), 2008 *Languages at Work in Europe*. Göttingen: V&R Unipress. Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, 2008: *12 udfordringer for videnpolitikken*. København: Rapport fra Fremtidspanelet. www.vtu.dk
- Regeringen, 2006: *Fremgang, Fornyelse og Tryghed. Strategi for Danmark i den globale økonomi*. København: Globaliseringsrådet.
- Räsänen, Anne, 2008: Language education policy making – the case of Finland revisited. I: *Lauridsen & Toudic* 2008.
- Sano, Hikomaro, 2002: The world's lingua franca of science. I: *English Today* 72,18.
- Stickel, Gerhard (ed.), 2006: *Brussels Declaration on Language Learning in Europe*. Mannheim: European Federation of National Institutions for Language (EFNIL).
- Tisdell, Mariel, 1998: Socio-economic aspects of language policies: an Australian perspective. I: *International Journal of Social Economics*, 25:2/3/4.
- Undervisningsministeriet, 2005: *Det Nationale Kompetenceregnskab*. Afdelingen for erhvervsrettet voksenuddannelse.

Van de Craen, Piet, Evy Ceuleers, Katrien Mondt & Laure Allain, 2008: European multilingual language policies in Belgium and policy-driven research. I: Lauridsen & Toudic 2008.

Verstaete-Hansen, Lisbeth, 2008: *Hvad skal vi med sprog? Holdninger til fremmedsprog i danske virksomheder i et uddannelsespolitisk perspektiv*. København: Institut for Internationale Kultur- og Kommunikationsstudier. Handelshøjskolen i København / Copenhagen Business School.

Summary

Based on the Declaration on a Nordic Language Policy, which was adopted by the Nordic language councils in 2006, the article discusses how a comprehensive national language policy and language education policy should make available the kind of language instruction that would ensure that citizens are able to communicate in at least two languages other than their first language. Denmark and its lack of a comprehensive language policy is used as a case in point, and it is shown that a policy is needed in order to reverse the current situation where all students learn English, but a decreasing number of students opt for a second and/or third foreign language in secondary education.